

Barn- och grundskolenämnden
2012-09-06

Motion - öppna dörrarna till nämnderna

Sammanfattning

Ledamöterna Conny Fogelström (S) och Magnus Hedberg (S) yrkar i en motion väckt den 28 september 2009 att fullmäktige beslutar om att på försök öppna nämndernas sammanträden för allmänheten och att genomföra en utvärdering inför ett beslut om eventuell permanentning av försöket.

Kommunledningskontoret gör bedömningen att det finns bättre sätt att öka insynen i de kommunala beslutsprocesserna än att öppna nämndernas sammanträden. Beslutsunderlag inför sammanträdena och annan information på webbsidan är viktiga medel för detta. Särskilda insatser för medborgardialog i angelägna projekt är dock att föredra om man även vill uppnå dialog och delaktighet.

Förslag till beslut

Barn- och grundskolenämnden föreslår fullmäktige att motionen avslås.

Ärendet

Motionärernas intentioner

Motionärerna anser att Täby kommun behöver stärka den lokala demokratin genom att utveckla dialogen mellan politiker och medborgarna före beslut.

I motionen framhålls att det finns många områden inom det kommunala uppdraget som intresserar kommuninvånarna men att få Täbybor känna att de har möjlighet att påverka utvecklingen i kommundelen där de bor. Motionärerna menar att kommuninvånarna sällan har tillgång till förhandsinformation och att de inte känner sig själva delaktiga i beslutsprocessen. Kontaktytorna mellan medborgare och politiker behöver ökas.

Ett sätt att åstadkomma mer delaktighet är att medborgarna ges en ökad insyn i den lokala beslutsprocessen. Motionärerna föreslår att kommunen på försök öppnar nämndernas sammanträden för allmänheten. Efter försöksperioden genomförs en ordentlig utvärdering innan man eventuellt fattar beslut om att permanenta åtgärden.

Genom att kommuninvånare ges möjlighet att närvara vid sammanträdena skapar man möjlighet för dem som berörs av besluten att bättre förstå hur och varför de politiska besluten fattas.

Den lagliga regleringen

Huvudregeln i kommunallagen är att en nämnds sammanträden skall hållas inom stängda dörrar. Till skillnad från fullmäktiges offentliga sammanträden har lagstiftaren givit nämnderna möjlighet att avgöra vilka åhörare som ska kunna vara närvarande på sammanträdet. Det finns möjlighet för en nämnd att ge andra förtroendevalda, revisorer, anställda och sakkunniga närvarorätt.

Enligt kommunallagen 6 kap 19a § får dock nämnder besluta att ha offentliga sammanträden under förutsättning att kommunfullmäktige har medgivit detta. Undantag gäller för ärenden som avser myndighetsutövning och ärenden där det förekommer uppgifter som omfattas av sekretess.

Dagsläget gällande öppna nämndsammanträden

Cirka 40 procent av landets kommuner använder sig idag av metoden öppna nämndsammanträden enligt uppgift från Sveriges kommuner och landsting (SKL). Förekomsten av öppna sammanträden har också studerats genom Statistiska centralbyråns (SCB) så kallade demokratibarometer. Det finns dock inte uppgifter om detta senare än år 2007, då hälften av kommunerna i Stockholms län hade öppna nämndsammanträden, varav endast tre hade öppna sammanträden i alla nämnderna.

Enligt SKL finns inte heller någon forskning att tillgå gällande öppna nämndsammanträden och dess effekter. Kommunledningskontoret har genom en enkel enkät tillfrågat 12 kommuner – både inom och utom länet – om deras erfarenheter. Resultatet av undersökningen visar att antalet besökare är mellan två och fem per sammanträde men inte med någon regelbundenhet, det förekommer också att ingen besökare kommer. Undersökningen visar också att flera av kommunerna har haft öppna sammanträden ett flertal år. Intresset från åhörare har under denna tid varken ökat eller minskat utan varit konstant. En farhåga man hade vid införandet av öppna sammanträden var att sammanträdeslokalen kanske inte skulle räcka till, men detta har inte varit något problem eftersom besökarna är så få. Varken tjänstemän eller politiker har upplevt att

nämndens diskussioner i någon större utsträckning har hämmats av åhörarnas närvaro.

Vid ett studiebesök som gjordes på ett sammanträde med vård- och omsorgsnämnden i en grannkommun deltog inga kommuninvånare. På fråga till ordföranden om besöksfrekvensen under sammanträdena befanns att kommuninvånare sällan besökte dem. Vanligtvis närvarade inga besökare alls, men då och då förekom att två-tre personer var närvarande, samma personer vid varje tillfälle.

I Stockholms stad är stadsdelsnämndernas sammanträden öppna. Dessa föregås dock av ett öppet möte ca en timme före sammanträdet. Det öppna mötet kan vara antingen ett medborgarmöte kring ett särskilt tema eller en öppen frågestund eller fylla båda dessa funktioner. Det förekommer också att man ordnar ett sådant informationsmöte en vecka före sammanträdet. Till saken hör att stadsdelsnämndernas ansvarsområden sträcker sig över flera politikområden, medan ansvaret i kommuner med traditionell nämndstruktur ligger på flera olika facknämnder. Det finns således ärenden med en större ämnesspridning på en stadsdelsnämnds dagordning.

Överväganden

Medborgardialog

Motionärerna efterlyser en ökad delaktighet och dialog med medborgarna. Det finns ett antal metoder för att utveckla dialogen och använda resultatet av denna som ett underlag inför de politiska besluten. Som exempel kan nämnas

- informella möten för diskussion och utbyte av synpunkter med inbjudna intressenter i vissa frågor eller ämnesområden
- öppna möten för alla intresserade kommuninvånare till presentationer, samtal och inhämtande av synpunkter kring ett tema eller kommande projekt
- medborgardialog via internet och/eller telefon
- medborgar- eller brukarundersökningar

Insyn genom öppna nämndsammanträden

Det kan konstateras att öppna nämndsammanträden är en metod för att öka insynen. Den som besöker sammanträdet får information om ärendena, överläggningarna i den mån diskussioner förekommer på mötet och sedan själva beslutet. Detta ger en viss insyn i hanteringen av ärenden vid tidpunkten för beslutsfattandet, men knappast i hur beslutsprocessen har vuxit fram. Vid tidpunkten för sammanträdet är det för sent att påverka.

Vidare har besökaren endast närvarorätt och ingen yttrande- eller förslagsrätt. Öppna nämndsammanträden är således inte en metod för att uppnå dialog och därmed är det också svårt att skapa en känsla av delaktighet.

Insyn genom handlingsoffentligheten

Den formella rätten till insyn i nämndsarbetet tillgodoses främst genom handlingsoffentligheten. (Det finns begränsningar av offentligheten, vilka oftast har sin grund i att nämnderna handlägger ärenden som rör enskilda människors privatliv). Tack vare handlingsoffentligheten kan allmänna handlingar, som inte omfattas av sekretess, begäras fram av vem som helst.

I Täby kommun publiceras protokollen från sammanträdena på kommunens webbsidor. Beslutsunderlag till sammanträdena läggs ut på kommunens webbsida samtidigt som de sänds ut till ledamöterna. Samtliga kallelser med tillhörande handlingar finns tillgängliga där. Denna möjlighet till insyn är värdefull eftersom den inträder i ett skede innan besluten fattas. Ledamöterna i nämnderna anges på webbsidan så att kontakt kan tas i nämndsrelaterade frågor.

Slutsats

Det finns enligt SKL ingen forskning som visar på effekterna eller måluppfyllelsen gällande öppna nämndsammanträden. Sammanfattningsvis görs dock bedömningen att det finns andra, bättre sätt att öka insynen i de kommunala beslutsprocesserna. Att publicera handlingar och annan information på webbsidan fyller denna funktion bättre men kan också vidareutvecklas. Om man vill uppnå både insyn och delaktighet i beslutsprocesserna är särskilda informations- och dialoginsatser inför viktiga beslut och projekt av allmänt intresse att föredra som metod.

Henrik Mattisson
Tf. utbildningschef